

טז. הסדינים שהי' דרכו להתעטף בהם לפעמים ביום²¹, הי' מוחמיר לעשות קרן
א' עגולה, אבל לא סדינים המוצעים על המטה²² (ועי' נו"ב סי' י"ח סק"ח וחזו"א
או"ח סי' ג' סקל"ו).

יז. שאלתי על בגד הנקרא רא"ק²³ אם אין לחוש במה שהקרנות למועלה
מרובעים, והשיב שאין לחוש (וכ"כ בחזו"א או"ח סי' ג' סקל"ז).

יח. בענין תכלת שחידשו בזמן האחרון, א' לשואל א' שטען אם לא יועיל לא
יזק, שבעירו הי' א' שלבש מושקפים בלי זכוכית וא' שאם לא יועיל לא

הן זכרונות

גרוע כהמשך שינת הלילה. ונ"מ אם מכסה עצמו
בסדין זה ביום לפעמים בדרך עראי, כתב החזו"א
(שם) שהוא שימוש חשוב יותר, ובאופן זה י"ל
שהסדין נחשב כסות יום ג"כ, וחייב בציצית.

45. בגד זה הוא מעיל שסגור מאחוריו, ויש לו
צווארון הנכפל על המעיל משני צידיו מימין
ומשמאל, ויש לדון אם דשי המעיל שממין
הצואר ומשמאלו נחשבים כנפות לחיבו בציצית
בצירוף שתי הכנפות שבשולי המעיל מלפניו.

46. והטעם שאינו חייב בציצית, מבואר בחזו"א
שציין רבינו, משום שהצווארון עצמו עגול, והסדק
שבדש המעיל שיש לו צורת ריבוע הוא רק חלק
מועט בבגד, ואינו נקרא כנף. ואמר רבינו (ארחות
רבונו ח"א עמ' כה) שהחזו"א הוסיף לו עוד טעם
להתיר, משום שהכנפות העליונים עשויים להיות
מקופלים ומושכבים על המעיל, ואין משתמשים
בהם כבגד, ולכן אינם נחשבים כנפות.

וחולצות המצויות בזמננו, שאין שייך בהם
הטעם שכתב החזו"א, שהרי הצווארון עצמו הוא
רבוע, כתב רבינו (דעת נוטה ח"כ תשובה שח) שמ"מ
יש מקום להתיר מהטעם השני שהביא בשם
החזו"א, שאף בחולצות הצווארון עשוי להיות
מושכב על הבגד ואינו נחשב כנף הבגד. ומ"מ כתב
(שם תשובה שט) שאם החולצה היא של צמר או
פשתן, שכרור שחיובה בציצית הוא מהתורה, ראוי
לעשות כנף אחת ממנה עגולה. ואמר (שם הע' 374)
שאביו החמיר בזה, אבל בשאר מינים יש להקל
משום שיש לצרף שיטת הסוברים שאין חיובם
מהתורה, אע"פ שהעיקר להלכה שהם חייבים
בציצית מהתורה (ראה לעיל אות ג ובהערות שם).

42. דרך הנהגת החזו"א בזה, מבואר בארחות רבנו
(שם עמ' כה) ובדעת נוטה (ח"כ תשובה חרמ) שהיה
מתעטף בשמיכה בימות החורף בדרך שמתעטפים
בבגד כדי להתחמם בה, והיה רגיל בזה הרבה.

והנהגים לישן עם שמיכה בצהריים, כתב רבינו
(דעת נוטה ח"כ תשובה חרמ) שהם רשאים מן הדין
לא להטיל בה ציצית אע"פ שיש בה ד' כנפות
מרובעות, כי עיקר השמיכה עשוי ללילה, ומה
שישן בה גם בצהריים הוא דרך עראי, וגם היא
העלאה ולא לבישה. ומ"מ גם בזה מהראוי לעגל
קרן אחת אם השמיכה עשויה מצמר או פשתן.

43. כ"ה בסוף ספר טעמא דקרא בהנהגות החזו"א
ששמע רבינו מאמו (אות ז).

44. והטעם שסדינים המוצעים על המיטה
פטורים מציצית, הביא במשנ"ב שם שיש
הפטורים סדינים מציצית משום שלא חייבה
התורה בציצית אלא בבגד שדרך ללבושו או
להתעטף בו, ולא בסדין שמציע תחתיו, וכתב
שיש חולקים וסוברים שאם מציע תחתיו בגד של
ד' כנפות חייב בציצית, וכתב בשם המג"א
שמטעם זה יש להחמיר לעשות קרן אחת עגולה,
אך אין להחמיר בזה אלא בסדין של צמר. והטעם
מבואר בפמ"ג שם (א"א ס"ק ג), שבשל שאר מינים
יש ספק נוסף להקל שמא בגד משאר מינים אינו
חייב מן התורה. ובחזו"א (שם) כתב שהמקיל יש
לו על מי לסמוך, וכתב רבינו (שונה הלכות שם דין
יא) שיש למקיל על מי לסמוך אף בסדין של צמר.
ואף אם ישן בלילה ונשאר ישן גם בבוקר עד
קומו, כתב בחזו"א (שם ס"ק לה) שאין זה נחשב
כסות יום, כיון שמשמש בה בדרך עראי באופן

זי"ק. ולא' השיב קח דם שור ותצבע⁴⁷ (ועי' בתש"ו' ישועות מולכו סי' א' ב'⁴⁸), ועי' במדב"ר פי"ז סי' ה' שהתכלת נגנז⁴⁹).

יט. לא הי' בודק הציצית (ועי' או"ח סי' ח' ס"ט⁵⁰, ואולי מופני חולשתו הקיל בזה⁵¹).
כ. ט"ק הי' לובש על בגדיו (ועי' או"ח סי' ח' סי"א, ובמו"ב סקכ"ה⁵²).
כא. העידו שא' לברך על ט"ק על מצות, ולא להתעטף (וכמוש"כ הרמ"א בסי' ח' ס"ו, ולא כמוש"כ במעש"ר סי' ט"ז⁵³).

הן זכרון

לחזור ולבודקו לפני הלבישה. וכן נהגו הקהלות יעקב (ארחות רבנו שם עמ' טז) ורבינו (אלא ד' אמות של הלכה פ"ו אות ב).

51. וכן כתב בארחות רבנו (שם) בשם רבינו שזה היה טעמו של החזו"א. וראה משנ"ב (שם ס"ק כב) שמעיקר הדין היה אפשר לסמוך על חזקת הבגד שהוא שלם, ובמקום הצורך יכול שלא לבדוק ולסמוך על חזקה זו. וראה דעת נוטה (ח"ב תשובה קכט) שביאר רבינו בזה את דברי האחרונים שאם הוא בדרך ואינו יכול לתקן הציציות אם ימצאם פסולים, שילבשנה בלא בדיקה, משום שמן הדין יש לסמוך על החזקה.

52. בשו"ע שם מבואר שעיקר מצות טלית קטן ללבושה על בגדיו, ובמשנ"ב שם כתב בשם האריז"ל, שטלית קטן יהיה תחת בגדיו, והחזו"א נהג כהוראת השו"ע, וכן נהג הקהלות יעקב (ארחות רבנו שם עמ' יט), ואף רבינו (אלא ד' אמות של הלכה פ"ו אות ח) נהג כן בדרך כלל.

ומי שאינו לובש הטלית קטן מעל בגדיו, כתב רבינו (בביאורו למס' ציצית פ"א ה"ה ארגמן ד"ה אפיקרסין), שעכ"פ יש לו ליהזר שלא ללבושה סמוך לבשרו ממש, כדי שלא תהיה נחשבת כבגד העשוי לקבל את הזיעה שאינו חייב בציצית, והניח בצ"ע.

53. הרמ"א (שם) כתב שמברכין על טלית קטן 'על מצות ציצית', ובמעשה רב (שם) כתב שעל טלית קטן מברך 'להתעטף'. והעושה כדעת הגר"א ומברך להתעטף, כתב רבינו (דעת נוטה ח"ב תשובה ק והע' 128) שכוונת הגר"א היא שיתעטף בו דהיינו שיכסה בו את ראשו ואז יברך בנוסח זה. ואמר רבינו (אלא ד' אמות של הלכה פ"ו אות יא), שהמנהג הוא כדברי הרמ"א וכהוראת החזו"א לברך על טלית קטן 'על מצות ציצית', וכן נהגו הקהלות

47. ובמעשה איש (ח"א עמ' קלב) הובא עוד מדברי החזו"א שהוסיף לבאר הטעם שאין לדונו כתכלת, כי כבר חלקו בזה חכמי הדור בזמנו, ורובם ככולם סברו שאינו תכלת ולא חששו להטילו בציצית אף בתורת ספק. ועוד, שהדג שעליו דנו היה ידוע גם לפני כן, ולא השתמשו בו לתכלת.

48. שם מבואר, שאין לנו להחמיר ולחוש לצבוע חוט מדם דג ידוע, כי כבר הוחזק אצל כלל ישראל יותר מאלף שנה שנגנזה התכלת, ופשוט לשון הספרי ומדרשו של האר"י ז"ל מסכימים לזה, וכן דעת גדולי ישראל, אין לנו לעזוב הודאי ולאחוז בדינו את הספק.

49. ולענין התכלת שהתחדשה בזמננו ולא היתה בזמן החזו"א, כתב רבינו (דעת נוטה ח"ב תשובה רעג והע' 331, וע"ע דרך אמונה אגרות וכתבים ח"א סי' צז) שעל פי דעת החזו"א אין לחוש לה, כי כבר אמרו חז"ל שהתכלת נגנזה, וא"א להמציא דברים חדשים מכח השערה בעלמא בלא קבלה מאבותינו, וציין גם לתשובת הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' ב) שכתב כן על התכלת שחידשו בזמן זה, שאין לחוש לה מטעמים אלו. וכתב רבינו (דעת נוטה שם תשובה רעו-רעז) שמה שנגנזה התכלת הוא עד שיבוא המשיח.

ולמי ששאל אם מי שיש לו טלית עם פתיל תכלת הנעשה בזמננו אם יכול ללבושה, השיב רבינו (שם תשובה רעח והע' 337) שאין ראוי ללבושה ואף עדיף שלא ללבושה, כדי שלא יחשבו שהיא תכלת.

50. שמבואר שם שיש לבדוק חוטי הציצית לפני הלבישה ולראות אם הם כשרים, מחמת חשש ברכה לבטלה.

ואם בדק הטלית לפני שהסירו מעליו והכניסו לתיק, מבואר במשנ"ב (שם סוף ס"ק כב) שאינו צריך